

ПЛАХОТНЮК Н.П.

канд. пед. наук,
ст. викладач кафедри іноземних мов
і новітніх технологій навчання,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Україна

МЕТОД „CASE-STUDY” У НАВЧАННІ ПРОФЕСІЙНОГО АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ

У статті розглядається метод „case-study” як інтерактивний дидактичний засіб, орієнтований на співпрацю та партнерство викладача і студентів. Аналізується його роль у навчанні студентів професійного англomовного спілкування, особливості роботи з кейсом. Висвітлюються етапи створення кейсів та наводяться приклади їх застосування у навчанні студентів-журналістів. Наголошується важливість самостійної роботи студентів та контролю з боку викладача. Ключові слова: метод „case-study”, професійне англomовне спілкування, творчість, співпраця та партнерство.

В статье рассматривается метод "case-study" как интерактивный дидактический способ, ориентированный на сотрудничество и партнерство преподавателя и студентов. Анализируется его роль в обучении студентов профессионального англоязычного общения, особенности работы с кейсом. Раскрываются этапы создания кейсов и приводятся примеры их применения в обучении студентов-журналистов. Отмечается важность самостоятельной работы студентов и контроля со стороны преподавателя. Ключевые слова: метод "case-study", профессиональное англоязычное общение, творчество, сотрудничество и партнерство.

"Case-study" method is examined as an interactive didactic tool, focused on cooperation and partnership of a teacher and students. Its role is analysed in students learning of English professional communication. The peculiarities of working with cases are also discussed. Stages of creating cases are highlighted

and examples of their use in teaching journalism students are given. The importance of students' independent work and control of the teacher are emphasized. Keywords: "case-study" method , professional English language communication, creativity, cooperation and partnership.

Постановка проблеми. Інформаційні зміни, що відбуваються в суспільстві, зумовлюють проведення новітніх реформ, в тому числі і в освітній сфері. Вищі навчальні заклади намагаються забезпечити належну якість освіти, орієнтуючись на досягнення кращих європейських стандартів, що готують спеціалістів з високим рівнем професійної компетентності та здатністю до обробки та аналізу великої кількості інформації. Сучасний фахівець повинен мати вміння аналізу та прийняття рішень у різних умовах і ситуаціях. Це вимагає застосування ефективних дидактичних технологій та методів, зокрема і у навчанні іноземної мови.

Важливим аспектом оволодіння іноземною мовою у вищому навчальному закладі є не тільки досягнення належного рівня володіння мовленнєвими компетенціями, а й здатність до застосування набутих мовленнєвих навичок у різноманітних ситуаціях професійної діяльності. Ефективним методом у вирішенні цієї задачі є „case-study” або метод ситуаційного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою теоретичних аспектів, дослідженням ефективності у навчанні методом „case-study” займаються як зарубіжні, так і вітчизняні науковці (Л. Барнс, Н. Бикова, Г. Вега, О. Долгоруков, Дж. Ерскін, Е. Камерон, М. Ліндерс, Н. Тітова, Д. Хенкок та ін.). Питання впровадження вищезазначеного методу у практику викладання різноманітних дисциплін вищої школи досліджують такі вчені як: С. Авер'янова, Т. Арканова, М. Волгін, С. Гур'янова, А. Панфілова, С. Шевченко (економіка та менеджмент); М. Кіблицька, Л. Козирева, І. Масалков (соціальні науки); В. Бовт, Т. Терновська, О. Смолянинова (інформаційні технології) тощо. Використання методу ситуаційного аналізу у навчанні іноземної мови

студентів журналістів недостатньо висвітлено у роботах вітчизняних і зарубіжних науковців.

Формулювання цілей статті. Тому метою нашої статті є обґрунтувати доцільність використання методу „case-study” у викладанні дисципліни „Іноземна мова професійного спрямування” для стимулювання пізнавальної діяльності студентів, розвитку та вдосконалення творчої реалізації набутих мовленнєвих навичок та їх адаптації до ситуацій у професійній сфері.

Виклад основного матеріалу. Метод ситуаційного аналізу полягає в тому, що майбутній спеціаліст уважно вивчає запропоновану ситуацію, аналізує її, діагностує проблему і пропонує свої ідеї і шляхи її вирішення у ході дискусії з іншими членами групи.

Як інтерактивний дидактичний метод він має наступні характеристики: використання фактичних проблемних ситуацій; можливість максимальної кількості людей брати участь у їх вивченні, з'ясуванні різних точок зору, порівнянні різноманітних поглядів і прийнятті рішень; мінімальний ступінь залежності членів групи один від одного; можливість давати правильні і неправильні відповіді; виконання викладачем функції експерта, каталізатора навчального процесу [1, с. 108-109].

Кейс-метод як форма навчання іноземній мові дозволяє вирішувати такі задачі як:

- оволодіти навичками всебічного аналізу ситуацій із сфери майбутньої професійної діяльності;
- проявляти мовленнєву самостійність, набути навичок точного висловлювання власної точки зору як в усній, так і письмовій формі;
- швидко приймати виважені рішення;
- набути навичок застосування теоретичних знань для аналізу практичних проблем;
- виробити вміння обґрунтовувати і захищати свою точку зору;

- набути навичок конструктивного критичного оцінювання точки зору інших;
- розвивати вміння самостійно приймати рішення на основі групового аналізу ситуації [1, с. 109].

Метод ситуаційного аналізу спрямований на створення творчої атмосфери у вивченні іноземної мови, стимулювання інтересу до її практичного застосування, прагнення розкрити мовні, когнітивні і творчі здібності майбутнього спеціаліста, розвиток здатності студента самостійно працювати над вдосконаленням мовленнєвих навичок.

У формування іншомовної професійної комунікативної компетенції створення викладачем та реалізація кейсів на заняттях з іноземної мови відіграє важливу роль. Підбираючи матеріал та розробляючи кейси викладач перевіряє їх відповідність цілям навчання, рівню інтелектуальних здібностей студентів та наявним знанням з опрацьованої теми. Кейси повинні містити реальні професійні ситуації, бути максимально наближеними до справжньої фахової діяльності. Завдання слід підбирати таким чином, щоб можна було використати різні шляхи для пошуку варіантів рішень. Виконуючи такі завдання студенти залучають знання з фахових дисциплін, активізують іншомовний лексико-граматичний матеріал.

Використовуючи метод „case-study” на заняттях з іноземної мови викладач активізує розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письма, аудіювання. Під час роботи з кейсами майбутні фахівці поліпшують навички роботи з іншомовним текстом, вільного висловлювання думок іноземною мовою, творчого, критичного мислення, вдосконалюють культуру професійного спілкування. Суттєвим позитивним моментом є те, що метод ситуаційного аналізу охоплює значну частину самостійної роботи студентів, навчає роботі в команді.

Вищезазначений метод формує низку професійних компетенцій:

- формування комунікативних навичок точного, коректного, аргументованого висловлювання своїх думок, розуміння позицій інших членів групи, контраргументації;
- розвиток презентаційних умінь для подання проаналізованої інформації;
- набуття відчуття впевненості у собі, що дасть змогу правильно відреагувати на реальну проблемну ситуацію у професійній діяльності;
- розуміння, що у вирішенні поставленої задачі може бути декілька варіантів;
- формування інтерактивних умінь, доброзичливих партнерських відносин, навичок прийняття колективних рішень;
- набуття експертних умінь і навичок, необхідних для майбутньої професії;
- реалізація самооцінки та самокорекції індивідуального стилю спілкування [2].

Активне навчання за допомогою методу „case-study” дає можливість отримати реальний досвід роботи з наявними проблемами та допомагає у виробленні навичок аналізу, прогнозування, планування і умінь практичного вирішення поставлених завдань. Разом з тим, робота у команді дає можливість пристосуватись до різних типів людей і стилям спілкування. Також студенти набувають навичок корекції лексико-граматичних помилок як своїх власних, так і інших членів групи. Проте, необхідно зауважити, що ефективність заняття за допомогою кейсу залежить і від уміння викладача правильно організувати роботу групи і бути координатором навчання. Він повинен спрямовувати дискусію у потрібному напрямку, контролювати час групової взаємодії, залучити до роботи над кейсом усіх членів групи, забезпечити зворотній зв'язок, підвести підсумки. Також слід підбирати ситуації, які актуальні для різних категорій студентів.

Викладач також повинен врахувати певні особливості роботи з кейсом. Перш за все підібрані ситуації мають бути максимально наближені до реальної професійної діяльності, взяті з практики, з ЗМІ або вигадані, методично оброблені і пов'язані з темою, що вивчається. Під час заняття педагогові слід підтримувати емоційну зацікавленість певними засобами (невідповідністю наявних можливостей поставленим цілям, обмеженою інформацією про об'єкт дослідження, внесенням елементу змагання у роботу груп тощо). Допомога викладача при виробленні групою рішень, пошуку інформації, підбору лексико-граматичних зразків повинна бути мінімальною, всіляко заохочувати самостійність студентів. Контрольна функція педагога не має бути надмірною і зводиться до виправлення мовних помилок. Необхідно врахувати і певні характеристики кейсу при його розробці.

Науковці виділяють наступні характеристики ситуаційного аналізу: наявність моделі практичної ситуації; колективне прийняття рішення; досягнення єдиної цілі; альтернатива у виробленні правильного рішення; існування системи оцінювання групи в цілому та індивідуальної роботи кожного студента; підтримка емоційної напруги; різні способи аналізу прийнятих рішень; перенесення акценту навчання на вироблення знання та на співпрацю студента і викладача [1, с. 110; 2; 3].

У процесі розробки кейсів необхідно притримуватись етапів його створення:

1. Сформулювати ціль створення кейсу, наприклад навчання проведення інтерв'ю іноземною мовою. Для цього доцільним є використання зразкових інтерв'ю відомих зарубіжних журналістів. Викладач розробляє питання і завдання, які дозволять майбутнім фахівцям опанувати основні фази проведення інтерв'ю іноземною мовою, засвоїти відповідні лексико-граматичні структури, окреслити шляхи проведення успішного інтерв'ю.

2. Відповідно до цілі визначити тип зразкового інтерв'ю, який підійде для певної групи студентів.

3. Провести попередню роботу з пошуку джерел інформації для кейсу (Інтернет, відомі іноземні видання тощо).

4. Підготувати макет представлення матеріалу в кейсі (компонування та вибір представлення матеріалу)

5. Проаналізувати та обговорити кейс з колегами, вислухати їх думку і, можливо, внести корективи.

6. Розробити методичні рекомендації по використанню кейса, завдання і питання для студентів, спрогнозувати їх дії і дії викладача у ході обговорення [3].

Створення кейсів вимагає від викладача значних затрат часу і зусиль, проте отримана ефективність від такого заняття є досить вагомою. Він є потужним засобом розвитку та вдосконалення необхідних мовленнєвих умінь і навичок, а також професійних якостей майбутніх спеціалістів.

При роботі з методом „case-study” педагог використовує також і інші методи, що вдало інтегруються в його структуру: моделювання (конструювання моделі ситуації), системний аналіз (всебічне уявлення і аналіз ситуації), опис, проблемний метод (розв'язання проблеми, що лежить в основі ситуації), метод класифікації, ігрові методи, „мозковий штурм” (генерування ідей з приводу вирішення проблемної ситуації), дискусія, презентація [3]. Поєднання інших методів при роботі з кейсом дозволяє підвищити його ефективність, мотивацію студентів до навчання, розвинути аналітичні здібності та особистісні характеристики.

Використання ситуаційного аналізу є складним процесом, у якому важко чітко виділити його етапи. Проте, більшість науковців виділяє наступні кроки при його застосуванні:

1. Первинне знайомство студентів з матеріалом кейсу. Воно проводиться заздалегідь, за 3-4 дні до його обговорення. Студенти самостійно або в підгрупах отримують матеріали кейсу і розглядають

запропоновану ситуацію. Опис ситуації може бути представлений у вигляді тексту, доповнюватись таблицями, схемами, ілюстраціями, графіками тощо, а також містити відео файл із описом проблеми. Час, який відводиться на підготовку та аналіз ситуації, є різним, в залежності від об'єму кейсу та його складності.

2. Аналіз ситуації в підгрупі. Студентам слід виявити основні проблеми кейсу, зрозуміти, які дані, представлені в ситуації, важливі для її вирішення, виокремити факти і поняття, необхідні для аналізу, виявити труднощі, які можуть виникнути при прийнятті рішень щодо розв'язання проблеми, представленої в кейсі.

Для отримання максимальної користі від роботи над кейсом майбутнім фахівцям слід системно підходити до його аналізу, а саме: виписати основні ідеї для того щоб вибрати концепції та підходи, які будуть використані при роботі над кейсом; швидко ознайомитись з матеріалом, щоб мати уявлення про кейс; впевнитись, що питання, задані в кейсі, були зрозумілі; подумати, які ідеї і концепції співвідносяться з проблемами, що необхідно вирішити.

Обговорення ситуації в підгрупах дозволяє реалізувати декілька цілей: прийняти участь в обговоренні кожному учаснику, висловити свою точку зору; виробити навички спільної роботи; підготуватись до роботи над кейсом всім членам групи, тому що в малих групах приховати свою необізнаність з питання, що розглядається, неможливо.

3. Міжгрупова дискусія. Її організація відбувається на основі висновків і прийнятих рішень у підгрупах. Кожна підгрупа виступає зі своїм аналізом проблемної ситуації, а також пропонує рішення щодо її розв'язання. Інші підгрупи виступають у ролі опонентів і задають питання, намагаючись аргументовано довести правильність своєї позиції. Викладач контролює і координує процес і спрямованість дискусії, спонукаючи кожного учасника до участі у ній. При цьому ступінь активності учасників дискусії залежить від: цікавого матеріалу для обговорення; зручності

учбового приміщення; компетентності викладача з проблеми, що обговорюється; теоретичної підготовки студентів; практичної і професійної цінності навчального матеріалу; ступеня мотивації до навчання майбутніх спеціалістів.

4. Оцінювання учасників дискусії. Згідно дидактичних принципів навчання виокремлюють наступні вимоги до оцінювання студентів при навчанні методом ситуаційного аналізу: об'єктивність, аргументованість оцінки, систематичність, оптимальність. Оцінка учасників кейсів повинна бути комплексною і містити такі складові: аргументованість висловлюваних рішень, володіння словниковим запасом з теми, правильність мовлення, уміння логічно мислити, вибрати адекватні методи аналізу та обробки інформації, презентаційні уміння.

5. Підведення підсумків. Спочатку воно виконується представниками підгруп, які бажають висловитись, а потім викладачем, який дає оцінку роботі груп та окремих учасників. Аналізується також хід дискусії та досягнуті у її ході результати. Педагогу необхідно також виділити найбільш цікаві та продуктивні рішення.

Для реалізації зворотного зв'язку викладач може використати анкету, ціль якої виявити ефективність очікуваних результатів і оцінку успішності заняття методом „case-study” [1, с. 111-113; 2, с. 30-36].

У роботі з кейсом важливу роль відіграє групова робота, отже необхідно зауважити інтерактивний характер такого навчання, що спрямоване на співпрацю та партнерство.

Наведемо приклад заняття з іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів журналістів з використанням „case-study”. Після опрацювання теми „Interviewing” студентам був розданий наступний кейс: A journalist of a popular magazine was given a task to conduct an interview with a popular actor Robert Pattinson. The reporter fulfilled the task and showed it to the chief editor. But the chief editor was not satisfied with it and told that it wasn't professionally done and couldn't be printed. The

reporter was sure that he had made a successful interview and the chief editor was simply nagging at him. Task for the students: Read this interview with a popular actor Robert Pattinson (the star of “Twilight”) and decide if it was professionally conducted and worth printing. Being a journalist what questions would you ask Robert Pattinson? Make a list of questions to ask a famous actor and present ways how to make an interview interesting for the readers.

Int.: Rob, you won Best Fight prize tonight. How did it feel up there on stage?

Pattinson: It made me feel really tough; really hard. I don’t think I’ve ever won a fight in my life, so it was cool.

Int.: A year ago people hardly knew you when you attended the MTV Movie Awards. What’s the biggest difference you see now as far as it concerns the fans, the reception and the relations?

Pattinson: . It’s completely polar-opposite. I didn’t even think anyone knew who I was last year.

Int.: We’d like to know your impressions of the second film you starred in — “New Moon”.

Pattinson: I haven’t seen it yet.

Int.: You haven’t?

Pattinson: I haven’t seen anything!

Int.: Well, I’m sure you’ve seen the 15-second trailer online, where you’re kissing Kristen, right?

Pattinson: This will be my first time seeing it. I mean, from what I’ve seen from playback and stuff when I’ve been shooting it, it looks amazing. So I think the film should be great. I’m keeping it as a surprise from myself.

Int.: Are you going to have time to shoot anything before “Eclipse” ? What are you going to shoot next?

Pattinson: It’s still untitled, at the moment, but I’m going to start shooting it on Monday. It’s a kind of drama, love-story kind of thing. It’s cool; it’s a really great script.

Під час роботи над кейсом студенти активізували лексичний і граматичний матеріал з професійної тематики, знання з професійних предметів, вели активний пошук інформації, якої не вистачало для вирішення завдання (знайшли інформацію про актора, його життя, творчість). Отже, слід зробити висновок, що кейс-стаді дав змогу студентам творчо застосувати пройдений мовний матеріал, професійні знання. Активне навчання дає досвід роботи з майбутніми професійними проблемами, допомагає набутти навичок аналізу, прогнозування, планування і практичного вирішення поставленої задачі.

Подальшими перспективами нашого дослідження є дослідження інших інтерактивних дидактичних методів, технологій для навчання студентів професійного англомовного спілкування.

Список використаних джерел:

1. Панфилова А. П. Игровое моделирование в деятельности педагога : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А. П. Панфилова ; под общ. ред. В. А. Слостенина, И. А. Колесниковой. – [3-е изд., испр.]. – М. : Издательский центр „Академия”, 2008. – 368 с.
2. Александр Долгоруков. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс] Александр Долгоруков. – Режим доступа : <http://www.vshu.ru/>
3. Смолянинова О.Г. Дидактические возможности метода case-study в обучении студентов. [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.rmk-verhneuralsk.narod.ru/DswMedia/keystexnologii.doc>.
4. Юлдашев З. Ю. Инновационные методы обучения: Особенности метода кейс-стади метода обучения и пути его практического использования / З. Ю. Юлдашев, Ш. И. Бобохужаев. – Ташкент : IQTISOD-MOLIYA, 2006. – 88 с.

Spysok vykorystanykh dzherel:

1. Panfylova A. P. Yhrovoe modelyrovanye v deiatelnosti pedahoha : ucheb. posobye dlia stud. vyssh. ucheb. zavedenyi / A. P. Panfylova ; pod obshch. red. V. A. Slastenyina, Y. A. Kolesnykovoii. – [3-e yzd., yspr.]. – M. : Yzdatelskyi tsentr „Akademyia”, 2008. – 368 s.
2. Aleksandr Dolhorukov. Metod case-study kak sovremennaia tekhnolohyia professyonalno-oryentyrovannoho obuchenyia [Elektronnyi resurs] Aleksandr Dolhorukov. – Rezhym dostupa : <http://www.vshu.ru/>
3. Smolianynova O.H. Dydaktycheskye vozmozhnomy metoda case-study v obuchenyy studentov. [Электронный resurs] Rezhym dostupa: <http://www.rmk-verhneuralsk.narod.ru/DswMedia/keystexnologii.doc>.
4. Yuldashev Z. Iu. Ynnovatsyionnyye metody obuchenyia: Osobennosty metoda keis-stady metoda obuchenyia y puty eho praktycheskoho yspolzovanyia / Z. Iu. Yuldashev, Sh. Y. Bobokhuzhaev. – Tashkent : IQTISOD-MOLIYA, 2006. – 88 s.

